

12.1. 2015

Høringssvar fra IKVo, interesseorganisasjon for kommunal voksenopplæring. Organisasjonen består av 90 medlemmer fra hele Norge.

Under følger våre kommentarer til forslagene om endringer i ny statsborgerskapslov:

1. Mange av våre medlemmer er positive til at det stilles krav.
2. Noen av våre medlemmer er negative til at det innføres en statsborgerskapsprøve.
3. Hvis en velger å teste, er A2-nivået i muntlig et rimelig nivå, det er mulig å nå også for spor 1/analfabeter.
4. Vi minner om at hovedgrunnen til at flyktninger er her, har et akseptert beskyttelsesbehov. Dette behovet har de helt uavhengig av faglige kunnskaper.
5. Noen medlemmer hevder at statsborgerskap går i arv. Det er viktig at de som skal bli statsborgere kjenner norsk språk og kan en del om landet. Når det gjelder å hindre at kriminelle utlendinger får statsborgerskap, er det viktig at det går en viss tid (sjekke uklar identitet) før man kan få statsborgerskap, kravene bør derfor være strenge.
6. IKVo ser bekymret over at samfunnskunnskapsprøven skal avlegges på NORSK . Det er problematisk ut i fra et demokrati- og likestillingsperspektiv, rammer de svake.
7. Vi finner det uhensiktsmessig at nordiske borgere skal avlegge muntlig prøve på A2
8. Skoleledere er opptatt av at skolenes primær oppgave er å drive god undervisning, ikke privatistvirksomhet. Ordningen medfører en del mer arbeid – til hvilken nytte?

Innvending mot ordningen

Noen av IKVos medlemmer finner det problematisk at kunnskap målt ved en bestått prøve skal være avgjørende kriterium for å få norsk statsborgerskap. Å inneha et statsborgerskap ser vi på som en grunnleggende menneskerettighet. Det har store konsekvenser for et menneske ikke å ha et statsborgerskap. Mange som søker om norsk statsborgerskap har fått innvilget opphold i Norge fordi utlendingsmyndighetene har avklart at disse menneskene trenger humanitær eller politisk beskyttelse. Det betyr at det norske samfunn har funnet at det er tungtveiende grunner for at disse menneskene får bosettingstillatelse i Norge. De starter sine nye liv her og gjennomfører obligatorisk opplæring. Men et antall av disse har så dårlige forutsetninger for læring at de aldri vil kunne klare å bestå en samfunnskunnskapsprøve på norsk. Konsekvensen for dem og deres familier dersom forslaget blir vedtatt, er at de vil måtte leve sine liv uten et statsborgerskap med alle de begrensinger det innebærer. Innad i en familie med bakgrunn i en annen kultur, vil det kunne være noen familiemedlemmer som har statsborgerskap og andre ikke.

De som støtter ordningen har følgende innvendinger:

IKVo finner det urimelig at lovforslaget dersom det blir vedtatt, skal ha tilbakevirkende kraft. Det vil være mange av de kommende søkerne om statsborgerskap som for lengst har fullført opplæringen de har hatt rett og plikt til. Disse personene har innfridd den plikten de ble pålagt og gjort kjent med på vedtakstidspunktet. At de så i etterkant skal bli pålagt en ny plikt oppleves rett og slett ikke som «fair play». Dersom lovforslaget gjennomføres, bør det gjennomføres for personer som får lovlig opphold i landet etter at loven er vedtatt. De vil i så fall kjenne dette kriteriet for innvilgelse av opphold helt fra søkertidspunktet.

Kommentarer til formålet med prøven:

Formålet med faget 50 timer samfunnskunnskap er at opplæringen skal komme så tidlig som mulig, og gis på et språk deltakerne forstår, gjerne morsmål. Det er ikke samsvar mellom den pedagogiske målsetningen (lære, forstå, debattere) og kravet om å ta prøven på norsk. Det er viktig å skille mellom norsprøvene og den nye samfunnskunnskapsprøven:

Samfunnskunnskaps-prøven er IKKE en prøve i norsk språk, men en prøve i kunnskaper om Norge!

I dag skal prøven tas innen 6 måneder etter prøven, og helst med en gang opplæringen er avsluttet, slik at kunnskapene er «ferske». På dette tidspunktet har ytterst få elever lært nok norsk til å kunne ta prøven på norsk. Språket i prøven er på minst B1-nivå, trolig høyere. Det språknivået når kun et fåtall av våre deltakere skriftlig.

Det er språknivået på samfunnskunnskapsprøven som blir en utfordring for lavutdannede, og kan føre til at de ikke greier denne delen av prøvene, selv om de har deltatt og forstått opplæringen på morsmål. IKVo mener at det er uheldig at elever som består testen på morsmål, må komme tilbake på skolen som privatister og ta prøven på nytt på norsk for å kunne søke om statsborgerskap. Vi mener bestemt det bør være tilstrekkelig å ha gjennomført og bestått prøven på morsmål, da det er MUNTLLIG prøve på A2 som skal måle språknivået. Samfunnskunnskapsprøven skal måle noe annet, nemlig kunnskaper om Norge. Vi mener også at det skal være en fakta-prøve/kunnskapsprøve, og at man ikke skal måle holdninger. Vår største bekymring knyttet til forslaget, er at kravet om å ta samfunnskunnskap på NORSK vil ramme de svake, dvs. spor 1-deltakerne, som regel kvinner. Det er problematisk i et likestillings-perspektiv. Det må ikke bli slik at statsborgerskapet er forbehold «akademikere» og at lavutdannede er utestluttet.

På s. 12 i høringsforslaget står det noe om individuelt tilpasset opplæring og likestilling. Vi er enig i at all opplæring må tilpasses, men vi har erfart at det ikke er mulig å lage individuelt tilrettelagt DIGITAL LESEPRØVE. Her må en kandidat kunne beherske enkel ikt og lese norske tekster på adekvat tid. Det siste er et problem for analfabeter, folk med lærevansker og dysleksi. Prøven varer 1 time. Det er ikke lenge for svake lesere. Likevel tror vi ikke utvidet tid vil avhjelpe analfabetene/dyslektikerne mye. I så fall bør prøven gjennomføres muntlig. Snakker vi om en prøve på morsmål, må deltakerne da ha tolk. Da oppstår et problem mht. om det er tolken eller deltakerne som besvarer oppgavene? Juks kan forekomme. For å avverge juks må man da ta videoopptak (foreta stikkprøver), og/eller ta skjermdump ved jevne mellomrom.

En annen løsning for analfabeter/dyslektikere mfl. er å gjennomføre prøven på muntlig på norsk med en norsk lærer. Men også her må man ha systemer som sikrer at det er den minoritetsspråklige som står for valgene som læreren gjør når han/hun trykker på svaralternativene på data. Dette blir en utfordring!

Skolene ser det som en stor utfordring å få systemer som sikrer seg mot juks, og som er lett å håndtere.

Når det gjelder dataprøven i samfunnskunnskap for «svake grupper» er vi opptatt av at det må finnes unntak eller fritaksmuligheter. En rektor må kunne fatte enkeltvedtak i enkelte, spesielle tilfeller, slik beskrevet over. Ellers vil ordningen ramme de svakeste. En del analfabeter vil aldri kunne få norsk pass, selv om de snakker språket og har bodd her lenge, mangel på leseferdigheter vil stoppe dem.

Fra et skoleleder-perspektiv merker vi oss at kommunen stadig påføres flere oppgaver uten å bli kompensert for noe det. I dag gjennomfører vi norskprøver – muntlig og digitalt to ganger i året, Vi skal også arrangere prøver i samfunnskunnskap. Det er ressurskrevende (registrering, vakter, oppnevne prøveleder, sende ut dokumentasjon med mer).

Gjennomføringen av prøvene tar mye tid og ressurser bort fra vår hovedoppgave: å drive god opplæring. Når vi i tillegg skal bli «privatistiskole», i den mening at tidligere og nye elever til enhver tid vil kunne komme til oss og kreve å få avlagt digital prøve (og evt. muntlig A2 i tillegg), vil dette bli ressurskrevende. Vi ser ikke for oss at vår skole vil få så MANGE privatister at vi vil tjene penger på dem (kun de største sentrene). Men vi må likevel ha samme system og tilbud på plass som de store sentrene.

Til s. 15 – IKVo støtter ikke kravet om at danske og svenske borgere (og islandske) skal måtte avlegge en prøve i muntlig norsk! Det er urimelig. De trenger ikke å testes i samfunnskunnskap, og hvorfor skal de testes i norsk? Vi har et Rammeverk for språk – CEFR- og en læreplan som er laget for voksne fremmedspråklige (og fremmedkulturelle). De skandinaviske språkene er så nært beslektet at de i forskningen er å regne som «dialekter». De har geografiske forskjeller, men er gjensidig forståelige. Svensk og dansk har samme grammatikk og samme syntaks, men uttalen skiller seg fra norsk. Men man kan vel ikke skille på kravene for finske og skandinaviske borgere?

På vegne av IKVo: Aud Aastorp (rektor Delta, Østfold), leder IKVo og
Vibeche Holte (rektor Gran og Lunner Vo), styremedlem IKVo